

Katedra we Fromborku, fot. M. Franaszek

Frombork. Na Wzgórzu Katedralnym we Fromborku znajduje się jedna z najwspanialszych budowli sakralnych w Polsce: bazylika archikatedralna, wraz z dawnym pałacem biskupim opasana murami na podobieństwo warownego zamku. Na tym samym wzniesieniu warto zobaczyć też m.in. dawną dzwonnice, zwaną Wieżą Radziejowskiego, w której umieszczono wahadło Foucaulta, Wieżę Kopernika, użytowaną przez sławnego astronoma, czy też kanonie. W innych częściach miasta także znajduje się wiele ciekawych zabytków, takich jak choćby dawny kompleks szpitalny św. Ducha. Jednym z symboli Fromborka jest ceglana wieża wodociągowa z XIV–XVI w., za-

opatrująca niegdyś w wodę Wzgórze Katedralne.

2. OD FROMBORKA DO LIDZBARKA WARMIŃSKIEGO

Nowa Pasłęka. Niewielka miejscowość leży nad brzegami Zalewu Wiślanego, w sąsiedztwie obwodu kalinińskiego. Znajduje się w niej ujście rzeki Pasłęki do zalewu i nie- wielki port jachtowy wybudowa- ny w ramach realizacji pro- jektu Pętla Żuława- ska. Pętla ta to 303-kilo- metrowy szlak wodny łą- czący Wisłę, Martwą Wi- słę, Szkarpawę, Wisłę Kró- lewiecką, Nogat, Wisłę Śmia-

Frombork. Centrum Informacji Turystycznej, ul. Młynarska 5a, tel.: 55 2440677, www.frombork.pl.

łą, Tugę, Motławę, Kanał Jagielloń- ski, Elbląg, Pasłękę oraz wody Zalewu Wiślanego.

Braniewo. W leżą- cym nad Pasłęką, kilka kilometrów na południe od granicy z obwodem ka- linińskim mieście moż- na zobaczyć kilka cieka- wych zabytków. Są to m.in. odbudowana ze zniszczeń wojen- nych monumentalna bazylika św. Katarzyny Alek- sandryjskiej, baro- kowy kościół Krzy- ża Świętego, neogo- tycki budynek dwor- ca kolejowego oraz cer- kiew greckokatolicka, będą- ca pierwotnie gotyckim kościołem Świę- tej Trójcy.

Bazylika św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Braniewie, fot. M. Franaszek

werbistów. Znajdują- ce się w klasztorze Mu- zeum Misyjno-Etnogra- ficzne prezentuje ekspona- ty pochodzące z miejsc, gdzie pracują na misjach księża wer- biści, m.in. z Chin, Japonii, Fi- lipin, Indii, Indonezji, Pa- pui-Nowej Gwinei oraz krajów Afryki i Ame- ryki Łacińskiej. Na skraju miasta, nad doliną Wałszy, zwa- ną Czarcim Jarem, znajduje się pocho- dzący z 1885 r. stalowy most kolejowy wyso- ki na 30 m.

Górowo Iławeckie. Urokliwe miasteczko nad Młynówką pełne jest zabytków, takich jak ratusz z charakterystyczną wieżyczką, gazownia z 1908 r. (obecnie Muzeum Gazownictwa Warmii i Mazur) czy cer- kiew greckokatolicka Podwyższenia Krzy- ża Świętego (budowla z XIV w. była wcze- śniej świątynią katolicką i – w kolejnych wiekach – protestancką). Warto zajrzeć do wnętrza tej świątyni, żeby zobaczyć ikonostas autorstwa Jerzego Nowosiel-

Lidzbark Warmiński. Leżące nad Łyną miasto słynie z jednej z najpiękniejszych gotyckich rezydencji w Polsce – zamku biskupów warmińskich. W Lidzbarku jest też sporo innych interesujących obiektów, ta- kich jak późnogotycka kolegia- ta Świętych Apostołów Pio- tra i Pawła z pięknymi sklepieniami gwia- zdzistymi, cerkiew

Kościół św. Piotra i św. Pawła w Pieniężnie, fot. M. Franaszek

Keja w Nowej Pasłęce, fot. M. Franaszek

Pieniężno.

Choć leżące nad rzeką Wałszą miasto zostało w dużym stop- niu zniszczone w końcowej fazie II wojny światowej, zachowało się tu sporo ciekawych zabytków. Nale- żą do nich np. fragment zamku ka- pituły warmińskiej z XIV stulecia, części- wo zrekonstruowany ratusz na średnio- wiecznym rynku, pięcionawowy kościół św. Piotra i św. Pawła czy monumen- talny budynek seminarium i klasztor księży

Braniewo. Punkt Informacji Turystycznej, ul. Katedralna 7, tel.: 55 6443303, www.it.braniewo.pl.
Pieniężno. Punkt Informacji Turystycznej, ul. Generalska 8 (budynek Urzędu Miejskiego), tel.: 55 2374600, www.pieniezno.pl.

skiego oraz wspania- ła malowidło sufito- we z 1660 r. W Gó- rowie zachowa- ły się też mury miejskie i urocz- e kamieniczki oraz dom, w którym w 1807 r. nocował Napoleon Bonaparte.

Wielochowo. Niewielka miejscowość oddalona jest o kilkanaście minut jazdy rowerem od Lidzbarka Warmińskiego. Jej największymi atrakcjami są plaża i kąpie- lisko; duże moło wydziela dwa zamknię- te, prostokątne obszary pływackie – dla dzieci i dla dorosłych.

Dawna gazownia w Górowie Iławeckim, fot. M. Franaszek

pod tym samym wezwaniem, bę- dąca niegdyś kościołem ewangelickim (świątynia ta szczy- ła się najbardziej wyszukaną architekturą spośród wszystkich kościołów protestan- ckich na Warmii), potężna Wysoka Brama, czyli jedna z dawnych trzech bram miasta,

Lidzbark Warmiński. Centrum Informacji Turystycznej, ul. Krasickiego 1, tel.: 89 5190052, www.osir.lidzbarkwarmiński.pl. Sezonowo (VI–IX) punkt IT, ul. Wysokiej Bramy 2, tel.: 89 7674148, www.lidzbarkwarmiński.pl.

wreszcie zachowane na dużym odcinku mury obronne. Warto zobaczyć także zabyt- ki z późniejszych okresów, jak choćby barokowo-kl- asycystyczną oranżerię Krasickiego.

Zamek biskupów w Lidzbarku Warmińskim, fot. M. Franaszek

WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE
WSCHODNI SZLAK ROWEROWY GREEN VELO

Odcinek 1: Od Kępin Wielkich do Fromborka
 Odcinek 2: Od Fromborka do Lidzbarka Warmińskiego

Łańcuch atrakcji

WWW.GREENVELO.PL

Widok na Zalew Wiślany z Wieży Radziejowskiego we Fromborku, fot. M. Franaszek

Atrakcje na trasie

1. OD KĘPIN WIELKICH DO FROMBORKA

Żuławy Wiślane. Jest to najmłodsza część polskich ziem. Słowo „żuławny” oznacza bowiem teren powstały na skutek nanoszenia przez setki lat osadów rzecznych (np. piachu, mułu), które osadzały się na danym obszarze, często przy ujściach rzek, powoli tworząc kolejne kawałki łądu. Właśnie na Żuławach znajdują

porcje wody w tworzących deltę odgąłęzieniach rzeki, powiększając zachodnie ramię Wisły – Leniwkę.

Osadnicy holenderscy. Mennonici z Fryzji i Holandii, którzy w trakcie wojen religijnych nękających w XV w. Europę musieli uciekać przed prześladowaniami, dotarli w rejon Żuław w XVI w. i mieszkali tu przez ponad 400 lat. Dziś możemy podziwiać liczne zabytki będące pozosta-

Elbląg. Punkt Informacji Turystycznej, Ratusz Staromiejski, Stary Rynek, tel.: 55 2393377, www.ielblag.pl. Sezonowo (V–IX) punkt IT w Bramie Targowej, Stary Rynek.

Nogat k. Kępin Wielkich, fot. M. Franaszek

Wstęp

Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo, mający 1980 km długości, jest najdłuższym szlakiem rowerowym w Polsce. Przebiega przez pięć województw leżących we wschodniej części kraju: warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie oraz świętokrzyskie. Wystarczy popatrzeć na mapę z zaznaczonym przebiegiem szlaku, aby zdać sobie sprawę, jak wiele regionów łączy ta trasa i jak bardzo jest różnorodna krajobrazowo i kulturowo. Pośród krajobrazów nadmorskich i wyżynnych, na pojezierzach, w puszczech i w dużych ośrodkach miejskich, Green Velo pomaga odkryć najpiękniejsze oblicza ziem, na których przez wieki żyły różne społeczności: Polacy, Żydzi, Niemcy, Ukraińcy, Białorusini, Litwini, Ormianie czy Tatarzy.

Odcinek szlaku pomiędzy Kępinami Wielkimi nad Nogatem a Lidzbarkiem Warmińskim obfituje w malownicze widoki. Jadąc, można podziwiać płaskie krajobrazy Żuław, szeroko rozlane wody Zalewu Wiślanego i urzekające spokojem warmińskie wioski. Na niemal całym odcinku – poza częścią wiodącą przez Wysoczyznę Elbląską – szlak prowadzi po płaskim terenie i jest łatwy do pokonania.

Brama Targowa w Elblągu, fot. M. Franaszek

się nieliczne w Polsce tereny depresyjne, sięgające 1,8 m p.p.m. Główna rzeka kraju – Wisła – zasługuje na odrębną opowieść. Przez wieki główne ramię ujściowe Wisły – Nogat, kierowało się od miejsca zwanego Białą Górą na północny wschód i wpa- dało do Zalewu Wiślanego. Dopiero ludzie zmienili pro-

łością po osadnictwie olenderskim, m.in. wspaniałe domy podcieniowe o konstrukcji słupowej (np. w Marynowcach – dom z 1803 r., w Nowym Stawie – z 1820, w Orłowie – z 1802, w Trutnowcach – z 1720). Dziełem osadników jest też system kanałów melioracyjnych, które powstawały stopniowo przez kilkaset lat.

Bielnik Drugi. W niewielkiej miejscowości na Żuławach Elbląskich warto zobaczyć most na Nogacie, zbudowany w miejscu dawnej przeprawy promowej, i ujście Kanału Jagiellońskiego do Nogatu. Sześciokilome-

Port w Suchacz, fot. Sylwester M. Jarkiewicz

trowy Kanał Jagielloński to jedna z najstarszych wybudowanych w Polsce śródlądowych dróg wodnych. Powstał w roku 1483, by połączyć Elbląg z Gdańskiem przez Nogat.

Elbląg. Stolica Żuław ma piękne Stare Miasto, w obrębie którego zobaczyć można wiele zabytków, m.in. katedrę św. Mikołaja, Bramę Targową będącą pozostałością po obwarowaniach miejskich oraz dawny kościół poddominikański, w którego wnętrzu mieści się obecnie Galeria EL. Warto spacerować się też po bulwarze Zygmunta Augusta i zobaczyć niewielki port oraz zwodzony Most Wysoki.

Zalew Wiślany. Płytką zatoką Morza Bałtyckiego oddzielona jest Mierzeja Wiślana od Zatoki Gdańskiej i połączo-

na z otwartym morzem niewielkim przesmykiem zwanym Cieśniną Piławską. Przez zalew przechodzi granica polsko-rosyjska. Zaso- lenie tego akwe- nu jest zróżnicowane – największe w rejonie miasta Bałtyjsk (pol. Piława), najmniejsze w rejonie ujścia Nogatu i Elbląga. Z uwagi na walory przyrodnicze (ostoja ptaków) cały obszar polskiej części Zalewu Wiślanego objęty jest ochroną w ramach programu Natura 2000.

Suchacz. W historii Polski miejscowość zapisała się dzięki bitwie na Zalewie Wiślanym, niedaleko Suchacza, jaką w 1463 r. stoczyły flota zakonu krzyżackiego i połączone floty Elbląga i Gdańska Współczesnie Suchacz znany jest z funkcjonującego od 2004 r. portu rybackiego, który obsługuje także jachty żeglujące po Zalewie Wiślanym. Znajduje się tu również plaża z przyjemnie zagospodarowanym miejscem do odpoczynku kąpieli.

Kadyny. Wieś nad Zalewem Wiślanym może pochwalić się wspaniałym układem

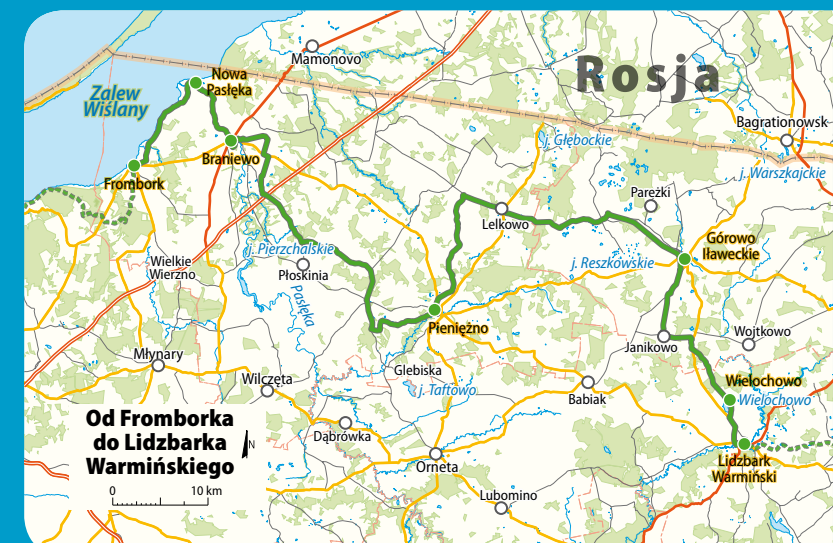
Port w Tolkmicku, fot. Polimerek / Wikimedia Commons

zabudowy wiejskiej i wieloma zabytkowymi budynkami, m.in. szkołą z 1902 r. i XIX-wiecznym zespołem folwarcznym. Latem główną atrakcją Kadyn staje się plaża Srebrna Riwiera, gdzie poza wodą

Klasztor Franciszkanów w Kadynach, fot. Polimerek / Wikimedia Commons

i piaskiem czekają na odwiedzających wygodne leżaki, trzcinowe parasole i wiklinowe kosze. W pobliżu są też boiska (z trybunami) do plażowej piłki nożnej i siatkowej oraz wypożyczalnia sprzętu pływającego.

Tolkmicko. Miasteczko nad Zalewem Wiślanym zachwyca dobrze zachowanym układem urbanistycznym, fragmentami murów miejskich z gotycką basztą, a także domami z przełomu XIX i XX w. W Tolkmicku funkcjonuje również niewielki port, z którego mogą korzystać m.in. żeglujące po zalewie jachty.

Wydawca
Biuro Projektu – Regionalna Organizacja Turystyczna
Województwa Świętokrzyskiego
ul. Ściegiennego 2, 25-033 Kielce
tel./fax 41 3618057, 41 365 51 82
rot@swietokrzyskie.travel
www.rot.swietokrzyskie.travel

Opracowanie
Amistad Sp. z o.o. – Program PolskaTurystyczna.pl
pl. Na Groblach 8/2, 31-101 Kraków, tel.: 12 4229922
e-mail: biuro@polskaturystyczna.pl
www.polskaturystyczna.pl

ISBN 978-83-7560-162-6

Fundusze Europejskie – dla rozwoju Polski Wschodniej
Projekt finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013

www.greenvelo.pl

